

ОЦІНКА КОНКУРЕНТНОПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПТАХІВНИЦТВА

Проаналізовано рівень інтенсивності конкуренції на ринку м'яса птиці. Оцінено рівень впливу конкурентного середовища на підприємства птахівництва з метою визначення потенційних можливостей розвитку зовнішньоекономічної діяльності цих підприємств.

Ключові слова: інтенсивність конкуренції, конкурентне середовище, конкурентні переваги

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Розвиток зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних виробничих сільськогосподарських підприємств можливий за рахунок значного потенціалу та сприятливих зовнішніх умов господарювання.

Згідно з попередніми домовленостями з Європейським Союзом, Україні дозволено безмитно експортувати 20 тис. тонн курячих тушок [7]. Та це буде можливо, якщо конкурентноспроможність нашої продукції буде на рівні вимог потенційних ринків збуту. А це забезпечуватиметься підприємствами, здатними працювати у жорсткому конкурентному середовищі національного ринку. Тому першочерговою та необхідною умовою у процесі стратегічного планування розвитку зовнішньоекономічної діяльності є повноцінне оцінювання існуючого рівня конкурентноспроможності вітчизняних підприємств тваринництва в цілому та птахівництва зокрема.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Теоретичним аспектам регулювання міжнародної торгівлі з погляду конкурентноспроможності розглядали такі вчені, як О. Гребельник, Д. Лукьяненко, Н. Науменко, А. Осика, Ф. Рут, Н. Ткаченко. У своїх працях вони розкривають зміст інструментів регулювання зовнішньоекономічних відносин. Серед іноземних науковців, які досліджували ці питання, можна виділити таких, як Р. Болдвін, А. Деардорф, Р. Стерн, К. Маскус, Дж. Вілсон, Т. Отцукі, Б. Бора, С. Лайрд. Але існує необхідність дослідження конкурентноспроможності підприємств з метою виявлення потенційних можливостей їх на зовнішньому ринку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Проаналізувати рівень інтенсивності конкуренції у досліджуваній галузі. Оцінити рівень впливу конкурентного середовища на підприємства-лідери на ринку м'яса птиці.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним науковим обґрунтуванням наукових результатів.

Згідно з даними Міністерства аграрної політики

і продовольства України, виробництво м'яса і м'ясопродуктів в 2012 р. в Україні може збільшитися на 5,3 % в порівнянні з 2011 р. - до 2,26 млн. тонн [6]. Ємність внутрішнього ринку м'яса птиці в 2012 р. збільшиться незначною мірою на 3,2 %, до 1,06 млн. тонн. Рівень споживання м'яса населенням у 2009-2011 рр. становив відповідно 49,7, 52, 50,7 кг на одну особу (фізіологічна норма - близько 80 кг на одну особу), в тому числі м'яса птиці 23,2 кг на одну особу. З 2009 р. прослідковується щорічне зростання цього показника у середньому на 4 % [3].

Україна має значні можливості для експорту м'яса птиці, обсяги виробництва якого перевищують можливості внутрішнього споживчого ринку. За останні роки зовнішня торгівля України м'ясом птиці відчутно поживилась. Якщо у 2009 р. обсяг експорту знаходиться на рівні 19,5 млн. дол. США, а імпорту 209,0 млн. дол. США, то у 2011 р. ці показники відповідно становили 79,0 та 60,4 млн. дол. США.

Для визначення інтенсивності конкуренції у галузі пропонуємо скористатися методикою Горбачук Т. В. [1, 35-37] (табл. 1).

Розраховані показники свідчать, з одного боку, про високий ступінь монополізації ринку м'яса птиці, з іншого - про високий рівень конкуренції на даному ринку.

Основні конкуренти на ринку м'яса птиці у межах національного ринку наведені в табл. 2. Волинським виробником м'яса курки є ТзОВ "Птахокомплекс "Губин". Згідно з даними таблиці, він значно відстає від своїх конкурентів: АТЗТ "Миронівський хлібопродукт", ЗАТ "Комплекс Агромарс", ЗАТ "Птахокомбінат Дніпровський", ТОВ "РУБІ РОЗ АГРІКОЛ Ко ЛТД", ВАТ "Володимир-Волинська птахофабрика" ТМ "Курка Чеботурка", ТОВ "Ландгут Україна". Але ТзОВ "Птахокомплекс "Губин" випереджає за обсягами виробництва ТОВ "Агроукрптах" на 2736 т у 2010 р. Наявні виробничі потужності ТзОВ "Птахокомплекс "Губин" і обсяг виробництва гарантують входження до топ-10 виробників м'яса птиці в Україні.

У 2010 році ТзОВ "Птахокомплекс "Губин" виробив на власних потужностях 11575 т м'ясо-

Показники інтенсивності конкуренції у галузі у 2010 р.

№ п/п	Показник	Формула для розрахунку	Значення	Нормативне значення
1.	Чотирьохчастковий показник концентрації	$CR_4 = \sum_{i=1}^4 V_i / V_p$ де V_i - обсяг продажів продукції даної асортиментної групи i -ю фірмою; $i = 1, 2, 3, 4$; V_p - обсяг ринку даної асортиментної групи продукції.	0,98	? 0,75
2.	Індекс Херфіндала-Хершмана	$I_h = \sum D_i^2$ де D_i - частка ринку i -тої фірми	2,4	$0 < I_h < 1$
3.	Показник інтенсивності конкуренції, що враховує рентабельність ринку	$U_p = 1 - R_p, \quad R_p = \Pi / V_p$ де R_p - рентабельність ринку; Π - прибуток ринку, грошова одиниця; V_p - обсяг ринку, грошова одиниця.	1,04	-
4.	Показник інтенсивності конкуренції, що враховує частки конкурентів	$U_d = 1 - n \sqrt{(1/n) \sum (D_i - 1/n)^2}$ де n - кількість конкуруючих фірм; D_i - частка i -того конкурента на ринку	1,60	-
5.	Показник інтенсивності конкуренції, що враховує темпи зростання обсягу продажів	$U_T = (140 - T_p) / 70$ де 140 і 70 - граничні значення річних темпів зростання продажів; T_p - річний темп зростання обсягу продажів на даному товарному ринку, %	0,47	-
6.	Узагальнюючий показник інтенсивності конкуренції	$U_k = \sqrt[3]{U_p U_d U_T}$ де, U_p - показник інтенсивності конкуренції, що враховує рентабельність ринку; U_d - показник інтенсивності конкуренції, що враховує частки конкурентів на даному ринку; U_T - показник інтенсивності конкуренції, що враховує темпи зростання обсягу продажів	0,92	$0 < U_k < 1$

продукції, відповідний показник гарантує йому входження до ТОП-10 виробників м'яса птиці в Україні. Відставання від лідера галузі АТЗТ "Миронівський хлібопродукт" є значним, а частка ринку ТзОВ "Птахокомплекс "Губин" за результатами 2010 року оцінюється РА "Експерт-Рейтинг" у розмірі 1,2 % (відповідна частка розрахована на основі офіційних даних Компанії та Союзу птахівників України). За офіційними

даними СПУ, обсяг виробництва м'яса птиці в Україні у 2010 році збільшився на 7 % і склав 954 тис. т. У 2010 році Україна виробляла у середньому 23,2 кг курятини на одну особу. Для порівняння у США споживання курятини на одну особу складає 43,4 кг на рік.

Конкурентне середовище формується не тільки під впливом боротьби внутрішньогалузевих конкурентів, тому для аналізу конкуренції на ринку,

**Перелік основних конкурентів ТзОВ "Птахокомплекс "Губин"
на загальнодержавному ринку**

№ п/п	Найменування підприємства	Виробництво м'яса птиці, т		
		2008 р.	2009 р.	2010 р.
1	2	3	4	5
1	АТЗТ «Миронівський хлібопродукт»	225 589	293 929	330 368
2	ЗАТ «Птахокомбінат Дніпровський»	41 762	51 932	58 060
3	ВАТ «Володимир – Волинська Птахофабрика» ТМ «Курка Чеботурка»	16 107	20 872	25 739
4	ЗАТ «Комплекс Агромарс»	155 712	146 749	186 839
5	ТОВ «РУБІ РОЗ АГРІКОЛ Ко ЛТД»	46 006	35 955	44 029
6	ТОВ «Ланд гут Україна»	15 564	16 913	18 902
7	ТОВ «Агроукрптаха»	10 999	11 851	11 080
8	ТзОВ «Птахокомплекс «Губин»	12903	14230	13816

* Примітка: джерело [5].

відповідно до моделі М. Портера, враховуються відомі п'ять груп чинників [4, 19]. Здійснено оцінку впливу конкурентного середовища на діяльність ТзОВ "Птахокомплекс "Губин" за методом М. Портера (див. табл. 3).

Коефіцієнт впливу конкурентного середовища на діяльність підприємства за методом М. Портера.

Отже, у 2010 р. коефіцієнт впливу конкурентного середовища становив 2,23. Тож, за методикою М. Портера, вплив конкурентного середовища на даному ринку вище середнього.

Для оцінки конкурентних переваг підприємства доцільно використовувати матрицю конкурентного профілю, інструмента аналізу конкурентних позицій підприємства на ринку, за допомогою якого дослідження здійснюється в табличній формі, де перелічуються ключові чинники успіху, кожному з яких дається оцінка (табл. 4). Матрицю конкурентного профілю побудовано для ТзОВ "Птахокомплекс "Губин".

Отримані результати свідчать про те, що найвигідніша конкурентна позиція серед провідних виробників м'яса птиці на національному ринку належить АТЗТ "Миронівський хлібопродукт".

Основними чинниками розвитку галузі є сприятливе конкурентне середовище, технічне переоснащення й розширення виробничих потужностей птахових підприємств, якісне поліпшення племінних ресурсів, здійснення фінансової підтримки підприємств через механізм здешевлення коротко- і довготривалих кредитів, частковою компенсацією вартості складної сільськогосподарської техніки вітчизняного

виробництва.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Достовірно можна стверджувати, що маючи достатній потенціал, підприємства птаховництва України працюють у конкурентному середовищі з великою концентрацією виробників. Це вимагає від них постійного контролю якості їх продукції з метою утримання зайнятої конкурентної ніші на вітчизняному ринку. Практика, здобута за останні роки, дає змогу з високою ймовірністю прогнозувати можливість розширення і зовнішніх ринків збуту, що відбувається у стратегічних планах самих підприємств і у загальнодержавних перспективних планах. Досягнення цих цілей можливе за умови державної підтримки на національному та міжнародному рівнях.

Список літератури:

1. Горбачук Т. В. Економічна діагностика: інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення / Т. В. Горбачук, Н. Б. Кушнір. - Рівне: НУВГП, 2007. - 176 с.
2. Кайлюк Є. М. Стратегічний менеджмент: конспект лекцій / Є. Кайлюк. - Х.: ХНАМГ, 2006. - 80 с.
3. Лупенко Ю. О. Стратегічні нарядки розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / Ю. О. Лупенко, В. Я. Месель-Веселянка. - К.: ННЦ "ІАЕ", 2012. - 182 с.
4. Мамонов К. А. Стратегічний аналіз: конспект лекцій з дисципліни "Стратегічний аналіз" для студентів 5 курсу денної форми навчання

Оцінка впливу конкурентного середовища на діяльність ТЗОВ "Птахокомплекс "Губин" за методом М. Портера

Конкурентні сили	Фактор	Стан фактору	Оцінка фактору в балах		
			1	2	3
1	2	3	4	5	6
1.Проникнення нових конкурентів	1.1. Рівень вхідного бар'єра	Значна економія на масштабах збуту		x	
		Високий рівень фінансових інвестицій	x		
		Низький ступінь диференціації продукції		x	
		Консерватизм існуючої системи поставок		x	
		Необхідність залучення постійних покупців			X
	1.2. Реакція діючих підприємств на появу нових конкурентів	Відсутність активної маркетингової політики			X
		Низька інноваційна активність управління персоналом			X
	Слабке використання методів ведення конкурентної боротьби		x		
Середнє значення впливу появи нових конкурентів I (нк) = 18 / 8 = 2,25					
2. Поява товарів-замінників	2.1. Вплив товарів-замінників	Перевагу отримує товар з нижчою ціною		x	
		Тенденції до реалізації дешевшого і менш якісного товару		x	
		Відсутність суттєвих розбіжностей в асортименті основних конкурентів			X
	2.2.Протизаконна імітація існуючих виробів	Поява великої кількості товарів -замінників, отриманих в результаті дублювання відомих марок	x		
Середнє значення сили впливу товарів-замінників I (тз) = 8 / 4 = 2,00					
3.Конкурентна сила покупців	3.1. Вплив покупців на конкурентні позиції підприємства	Високий ступінь організації споживачів		x	
		Великі можливості покупців у виборі товарів-аналогів		x	
		Високий ступінь стандартизації продукції			X
		Висока мінливість смаків і вподобань споживачів по відношенню до товарів підприємства		x	
	3.2.Торговельна сила споживачів	Зростання рівня інформованості покупців про товари			X
Середнє значення сили впливу покупців I (пок) = 12 / 5 = 2,40					
4.Конкурентна сила постачальників	4.1 Вплив постачальників на конкурентні позиції підприємства	Необмежені можливості підприємства у виборі постачальників	x		
		Тенденції до скорочення тривалості господарських зв'язків		x	
		Низька вартість переходу до іншого постачальника		x	
	4.2.Обмеження ресурсного потенціалу фірми	Відсутність власних оборотних коштів		x	
		Нестача складських приміщень	x		
Середнє значення сили впливу постачальників I (пост) = 8 / 5 = 1,6					
5.Конкуренція між існуючими на ринку фірмами	5.1. Ступінь інтенсивності конкуренції	Узагальнюючий показник інтенсивності конкуренції			X
		Наявність великої кількості малих підприємств - конкурентів			X
		Незначний приріст попиту на товар		x	
	5.2.Конкурентні позиції досліджуваної фірми	Вдале місце розташування фірми			X
		Відсутні дослідження конкурентів		x	
		Досліджені конкуренти фактично не мають сильних конкурентних переваг		x	

Таблиця 4

Матриця конкурентного профілю ТзОВ "Птахокомплекс "Губин"

Фактори конкурентоспроможності	Ваговий коефіцієнт	ТзОВ «Птахокомплекс «Губин»		Головні конкуренти			
				На національному ринку - АТЗТ «Миронівський хлібопродукт»		На регіональному ринку - ВАТ «Володимир - Волинська птахофабрика» ТМ «Курка Чеботурка»	
				Рейтинг	Оцінка	Рейтинг	Оцінка
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Продукція	0,400						
1.1. Якість	0,250	4	1,000	4	1,000	4	1,000
1.2. Дотримання екологічних вимог	0,050	3	0,150	3	0,150	1	0,050
1.3. Асортимент (відповідність структури попиту)	0,100	3	0,300	4	0,400	3	0,300
2. Ціна	0,400						
2.1. Продажна	0,250	3	0,750	4	1,000	3	0,750
2.2. Процентна знижка	0,075	2	0,150	3	0,225	1	0,075
2.3. Строки платежу	0,075	3	0,225	3	0,225	3	0,225
3. Канали збуту	0,100						
3.1. Форми збуту	0,050	3	0,150	4	0,200	3	0,150
3.2. Система транспортування	0,025	3	0,075	4	0,100	2	0,050
3.3. Система контролю замовлень	0,025	4	0,100	4	0,100	4	0,100
4. Просування товару на ринку	0,100						
4.1. Реклама	0,100	4	0,400	2	0,200	1	0,100
Загальна оцінка	1,000		3,300		3,600		2,800

спеціальності 8.050106 "Облік і аудит". / укл. Мамонов К. А. - Харків: ХНАМГ, 2008. - 56 с.

5. 90. Офіційний сайт Асоціації "Союзу птахівників України" [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ptaha.kiev.ua>.

6. Офіційний сайт Міністерства аграрної

політики і продовольства України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.minagro.gov.ua>

7. Тимко Є. В. Аналіз конкурентоспроможності підприємства в сучасних умовах [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Traiv/2009/28.pdf.

Аннотация

Клавдия Кутыкина

ОЦЕНКА КОНКУРЕНТНОСПОСОБНОСТИ ПТИЦЕВОДЧЕСКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Проведен анализ уровня интенсивности конкуренции на рынке мяса птицы. Оценен уровень влияния конкурентной среды животноводческих предприятий по выращиванию птицы с целью выявления потенциальных возможностей развития внешнеэкономической деятельности этих предприятий.

Ключевые слова: *интенсивность конкуренции, конкурентная среда, конкурентные преимущества*

Summary

Claudia Kutykina

EVALUATION INDEX COMPETITIVE ENTERPRISES OF POULTRY

The level of intensity of competition in the poultry market. Reviewed the level of influence the competitive environment in poultry enterprises in order to identify potential opportunities of foreign economic activity.

Key words: *intensity of competition, competitive environment, competitive advantage*